

זיגמונד פרויד נולד ב-6 במאי 1856 בעיר פרייברג שבמוראביה, כיום פריבור שבצ'כוסלובקיה. אמו אמליה היתה אשתו השלישית של יעקב פרויד, סוחר-צמר יהודי, וצעירה מבעלה בערך בעשרים שנה. ב-1859, כשהילד זיגמונד היה בן שלוש, עברה המשפחה לווינה. בעשרים ותשע השנים הבאות המשיך פרויד לגור ולעבוד בעיר זו, שלא אחת הצהיר על סלידתו ממנה אבל התקשה מאוד לעזובה. ב-1938 נאלץ פרויד להימלט מן הנאצים ועשה את שנת חייו האחרונה באנגליה. הוא מת ב-23 בספטמבר 1939, זמן-מה לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה.

אמו של פרויד, אישה מלאת חיים ומקסימה שהאריכה ימים עד גיל 95, היתה רק בת 21 כשנולד בנה זיגמונד. היא המשיכה וילדה עוד שבעה ילדים; אבל זיגמונד, שנקרא בפיה "mein goldener Sigi", נשאר ללא ערעור הילד החביב עליה. היה זה אחד הדברים שלו ייחס פרויד לאחר מכן את תחושת בטחונו העצמי. פרויד סבר גם כי הצלחתו שלאחר מכן נבעה במישרין מעובדת היותו יהודי. אף כי פרויד מעולם לא קיים למעשה את מצוות הדת היהודית, וגם כל דת אחרת נחשבה בעיניו לאשליה, הוא היה מודע מאוד להיותו יהודי, התרועע מעט מאוד עם לא-יהודים, השתתף דרך קבע בפגישות של ארגון בני-ברית, וויתר על תמלוגים מספריו שתורגמו לידיש ולעברית. את עצמאותו האינטלקטואלית ייחס לעובדת היותו יהודי; הוא כתב כי כשנתקל לראשונה באנטישמיות באוניברסיטה של וינה, אותה דחייה שדחתה אותו החברה שמסביבו דחקה אותו אל עמדת אופוזיציה ופיתחה את חשיבתו העצמאית.

בהיותו נער התבלט פרויד ביותר ככושרו האינטלקטואלי ובכוח ההתמדה שלו. במשך שש שנים רצופות הוא היה התלמיד המצטיין בכיתתו בבית-הספר; כשסיים היה כבר בעל ידע מרשים ביוונית, לטינית, גרמנית וכנראה גם קצת עברית, ובנוסף למד צרפתית ואנגלית, ואף רכש בלימוד עצמי את יסודות הספרדית והאיטלקית. הוא החל לקרוא את שייקספיר בהיותו בן שמונה. שייקספיר וגתה (Goethe) היו הסופרים האהובים עליו במשך כל חייו. כבר מגיל צעיר היה פרויד תלמיד חרוץ ושקדן, ואין זה פלא שבני משפחתו והוריו ציפו שישאיר את רישומו בעולם, ואף הוא עצמו היה משוכנע כי ייעודו הוא לתרום משמעותית לידע האנושי. חיי המשפחה סבבו סביב לימודיו. את ארוחת הערב היה אוכל בנפרד משאר בני המשפחה, וכיוון שאימוני הפסנתר של אחותו אנה הפריעו לו, הוציאו ההורים את הפסנתר מן הדירה.

פרויד נרשם למחלקה לרפואה של אוניברסיטת וינה בסתיו 1873, אבל סיים רק ב-30 במרץ 1881 תחילה התעניין במחקר זואולוגי. מ-1876 עד 1882 הוא ערך מחקרים במכון הפיזיולוגי של אָרנסט בְּרִיקָה (Brücke), מלומד חשוב שהיה נערץ מאוד על פרויד והשפיע במידה ניכרת על מחשבתו. בריקה ועמיתיו למחקר הקדישו את עצמם לרעיון, שאז לא היה מקובל ביותר, לפיו כל תהליכי החיים ניתנים להסבר במונחים מתורת הפיזיקה והכימיה, ובכך הם הרחיקו מן הביולוגיה את המושגים מעולם הדת וכן את מושגי השיטה הוויטאליסטית (תורת החיוניות), לפיה החיים בגוף חי נובעים מן הכוח החיוני שבו, הנבדל מן הכוח הפיזי. פרויד נשאר דטרמיניסט כל חייו, והאמין שכל תופעות החיים, ובכללן תופעות פסיכולוגיות כמו המחשבות, הרגשות וההזיות, נקבעות אך ורק על-ידי העיקרון של סיבה ומסוכב.

פרויד לא רצה לעסוק ברפואה, והיה מעדיף לעסוק כל חייו במחקר. אבל בשנת 1882 הוא התאהב ואירס לו את מרתה בְּרִנֵּי (Bernays). מאחר שלא היתה כל אפשרות שיפרנס אישה ומשפחה אם יישאר במעבדתו של

בריקה, נטש פרויד באי-רצון את שדה המחקר, ובשלוש השנים הבאות רכש ניסיון מעשי ברפואה בבית-החולים הכללי של וינה, כהכנה לעבודתו כרופא.

ב-1885 נתמנה פרויד למרצה בנוירופתולוגיה (neuropathology) באוניברסיטת וינה. מאוקטובר 1885 עד פברואר 1886 הוא עבד בבית-החולים סלפטריר בפרויז, בהדרכתו של הנוירולוג הגדול שאַרְקוֹ (Charcot), שממצאיו על ההיסטריה עוררו את עניינו בפגיעות הנפשיות במערכת העצבים, להבדיל מן המחלות האורגניות במערכת זו. באפריל 1886 החל פרויד לעבוד כרופא בווינה, וב-13 בספטמבר נשא סוף-סוף את ארוסתו לאישה.

בתם הראשונה, מתילדה, נולדה באוקטובר 1887. חמישה ילדים נוספים באו אחריה; האחרונה היתה אנה פרויד, שנולדה ב-1895, היחידה מילדיו של פרויד שנהייתה פסיכואנליטיקאית. אשתו מרתה הקדישה את עצמה לחלוטין לדאגה לרווחתם ולשלומם של בעלה וששת ילדיה במשך שנות חיי הנישואים הארוכים והשקטים שלהם, ולא ביקשה לה יותר מזה. מתוך מכתבים ידוע לנו כי חיי המין שלהם הידרדרו בשלב מוקדם יחסית, אבל חיי המשפחה נשארו שלווים. אחרי מותו כתבה מרתה לידידה:

ולמרות הכול, קשה מאוד להסתדר בלעדיו. להמשיך לחיות ללא כל-כך הרבה טוב-לב וחוכמה לצידך! אני מתנחמת מעט בכך שבמשך חמישים ושלוש שנות נישואינו לא נפלה בינינו אפילו מלה אחת של רוגז, ובכך שעשיתי כל אשר יכולתי כדי להעלים ממנו את הדאגות והקשיים של היומיום.

בערך מ-1895 חייו של פרויד הם למעשה ההיסטוריה של התפתחות הפסיכואנליזה. הספר מחקרים על היסטריה, אשר נכתב יחד עם יוזף ברויֶר (Breuer), הופיע ב-1895. לאור השפעתו העצומה של פרויד על המחשבה המודרנית, ולאור העובדה שתרומותיו בתחום הפסיכואנליזה הן כה רבות, ונכללו בדפוס בעשרים וארבעה כרכים, מפליא גלות כי העבודה הראשונה שפירסם בכתב בתחום זה לא הופיעה אלא אחרי שהגיע פרויד לגיל 39.

מה טיבה של אישיות זו, המצליחה להגיע להישגים כה רבים במשך מחצית תקופת חיים בלבד? רוב האנשים שהגיעו להישגים אינטלקטואליים מרשימים מגלים תכונות של אישיות שהפסיכיאטרים נוהגים לכנותה כפייתית; כלומר, האנשים האלה הם דקדקנים, מוסריים, דייקנים, אחראים, ישרים, ומקפידים מאוד על ניקיון, על איפוק ועל סדר. רק כשהתכונות החיוביות הללו נעשות מוגזמות אנו מדברים על נזירות כפייתית – מופרעות היכולה להתבטא בדרגות שונות של עוצמה: למן תחושת הצורך לבדוק שוב ושוב כל דבר, ועד לאיבוד כללי של כושר התפקוד – מצב שבו הסובל נעשה משועבד לטקסים עד כדי כך שאין לו כל אפשרות לנהל חיים נורמליים.

פרויד עצמו הכיר בכך שאישיותו היא כפייתית. הוא אמר ליונג (Jung) שאם תימצא אצלו נזירות כלשהי, היא תהיה מן הסוג הכפייתי. התבגרותו האינטלקטואלית המהירה ומסירותו לעבודתו, שהיתה כפייתית מנעוריו והלאה, אופייניות לכך. הוא כתב לידידו פליס (Fliess) שהוא זקוק ל"יצר השולט" בו. הוא טען שאינו יכול להעלות על דעתו חיים ללא עבודה, וכי עד כמה שהדבר נוגע לו, הדמיון היוצר והעבודה הולכים יד ביד. הוא כתב בכמות מדהימה. רוב כתיבתו נעשתה בימי ראשון, או בשעות מאוחרות של הלילה אחרי יום שבו עברו עליו שמונה או תשע שעות מפרכות במלאכת אנליזה של מטופלים. אף כי נהג לצאת לחופשות-קייץ ארוכות, שבהן אהב ללכת ברגל הליכות ארוכות ונמרצות, הוא פינה לעצמו רק זמן מועט להתרגעות במשך ימי העבודה של השבוע.

כמו רוב האנשים בעלי אישיות מסוג זה, פרויד הקפיד מאוד על לבושו ועל הופעתו – גם בתקופת העוני בראשית דרכו, שבה הדבר היה כרוך בקשיים. לפי אחד ממכתביו אל וילהלם פליס, סָפָר בא לטפל בו מדי יום. כל התכונות החיוביות של אישיות מסוג זה בלטו אצלו מאוד – דהיינו המוסריות, השליטה העצמית, היושר והביקוש הבלתי פוסק אחר האמת. פרויד עצמו תיאר טיפוסים כפייתיים כ"מאוד מסודרים, חסכניים ועקשנים" (SE, IX, 169). אין ספק שהוא עצמו היה מסודר ועקשן; וייתכן שהיה חסכן או אף קמצן בראשית דרכו, כשהיה עני מאוד והיה תלוי בעזרה הכספית שקיבל מחברים כמו יוזף ברויר. טעמו נשאר פשוט, וארנסט ג'ונס מספר לנו שמעולם לא היו לו יותר משלוש חליפות, שלושה זוגות נעליים, ושלוש מערכות של בגדים תחתונים. בשנים מאוחרות יותר לא היה יכול לשאת את הרעיון שהוא חייב כסף למישהו; וגם אם דרש מחירים גבוהים מאנשים בעלי יכולת, הוא עזר בכספים ביד נדיבה לנזקקים, ובכללם אחדים ממטופליו, קרובי משפחתו וסטודנטים עניים.

פרויד סבל גם ממתחים מסוימים שהם חלק בלתי נפרד מאותן תכונות חיוביות המצויות באישיות הכפייתית. היו לו דעות קדומות לגבי מספרים. במכתב ליונג (16 באפריל 1909) הוא מגלה, כי במשך שנים רבות היה משוכנע שימות בין הגילים 61 ו-62. ב-1904 נסע ליוון עם אחיו, וכתב כי "מוזר מאוד" באיזו תכיפות שבו והופיעו המספרים 61 או 60 ביחס כלשהו ל-1 או 2. חדרו במלון באתונה היה מספר 31 – דהיינו, חצי מ-62. הוא מספר ליונג שדיבוק המספרים הזה הופיע אצלו לראשונה ב-1899.

באותו זמן קרו שני דברים. ראשית, כתבתי את פשר החלומות (שהופיע בציון תאריך מאוחר יותר, 1900), ושנית, קיבלתי מספר טלפון חדש והוא עדיין ברשותי היום: 14362. קל למצוא את המכנה המשותף לשני האירועים הללו. ב-1899, כשכתבתי את פשר החלומות, הייתי בן 43. סביר היה להניח על כן כי הספרות האחרות ציינו את סוף חיי, כלומר 61 או 62 (מכתבי פרויד-יונג, עמ' 219).

אמונות תפלות שכאלו, בצירוף עם טקסים כפייתיים ועיסוק מוגזם במוות, מוצאים לעיתים קרובות במקרים של נירווה כפייתית. ארנסט ג'ונס הסב את תשומת-הלב לכך שבדומה ליוצרים אחרים בעלי כישרון גאוני, גם פרויד התנווד בצורה מוזרה בין ספקנות לבין מתן אמון ללא הבחנה. אף כי פרויד לא נדבק באמונה במדיומים וב"ספיריטואליזם" שקסמה לאנשי-מדע כה רבים בשלהי המאה התשע-עשרה, הוא החזיק בהשקפה הבלתי רציונלית באשר למשמעותם המסתורית של מספרים, והאמין באמונה כמעט שלמה בטלפתיה. היו לו עוד תכונות והרגלים כפייתיים. למשל, הוא עישן סיגרים באורח כפייתי. כשסבל בין השנים 1893 ו-1896 מתופעות חוזרות ונשנות של ליקויים בקצב פעימות הלב – תופעות שבחלקן אולי נבעו מן העישון – התקשה מאוד לחדול מזה לתקופה ארוכה. בערך בגיל 67 נתגלו אצלו סימנים סרטניים בחך, והם שבו והופיעו עד סוף ימיו והצריכו למעלה משלושים ניתוחים. הוא ידע שהעישון מגרה את המקום וגורם לחזרתן של התופעות הללו, ואף-על-פי-כן לא היה בכוחו לנטוש את הרגלו.

טיפוסים כפייתיים מגלים בדרך כלל שליטה עצמית ויוצרים רושם של איפוק וחוסר ספונטניות. פרויד לא היה יוצא מן הכלל מבחינה זו. אבל העישון היה נקודת התורפה שלו, צד כפייתי בהתנהגותו שעליו לא היה יכול להתגבר.

גם הרגליו כאספן היו אופייניים. היתה לו תשוקה לעתיקות – תוצאה של לימודיו הקלסיים, געגועיו הרומנטיים לרומא, והעניין שהיה לו בהיבטים הרחוקים יותר של ההיסטוריה האנושית. תצלומים של דירתו בווינה, ושיחזור של אותה דירה בחדר עבודתו במיירספילד גארְדְנֶס 20, האמסטד – כיום מוזיאון פרויד – מראים את אוסף הפסלונים העתיקים שלו. הפסלונים הללו ממלאים את מדפיו ואת שולחן העבודה שלו בצפיפות כה רבה,

עד שאין אפשרות ליהנות מאף אחד מהם כחפץ אסתטי בפני עצמו. תצוגה זו אינה אוסף של מומחה אלא של אספן כפייתי, שעניינו בעיקר בכמות ולא דווקא ביופי.

פרויד עצמו ידע שהתעניינותו בחפצים כאלה, וכן עניינו בפיסול, נובעים מן ההקשרים ההיסטוריים של החפץ וממשמעותו הרגשית והאינטלקטואלית יותר מאשר מצורתו האסתטית. הוא מודה בכך בגילוי-לב במאמרו על "משה של מיפלאנג'לו"; במאמרו זה מתגלה פרויד כבעל עין חדה, המבחין בפרטים קטנטנים שבוודאי היו נמלטים מעיניהם של רוב המתבוננים. תשומת-לב מדוקדקת זו לפרטים הקטנים איפיינה גם את פרשנותו הקלינית לתסמינים של מטופליו, לחלומותיהם ולחומר פסיכולוגי אחר.

עניין ער ביותר היה לו בספרות. סגנונו הספרותי המעולה של פרויד עצמו הוכר כבר כשהיה תלמיד בבית-הספר. ב-1930 הוא היה הרביעי שזכה בפרס גתה לספרות, שהוענק על-ידי עיריית פרנקפורט. בכתביו של פרויד יש יותר איזכורים לגתה ולשייקספיר מאשר לכתביהם של פסיכיאטרים. במוזיקה אהב בעיקר את האופרה – הצורה המוזיקלית המדברת אל ליבם של רבים שבעצמם לא ניחנו בכישרון מוזיקלי. אחד מאחייניו מתאר אותו כשונא מוזיקה.

אופיו המאופק והמסוגר של פרויד מתבטא באוטוביוגרפיה שכתב, המתרכזת כמעט לחלוטין בהתפתחותה של הפסיכואנליזה ומספרת לנו מעט מאוד, כמעט לא-כלום, על חייו האישיים. כבר ב-1885 הוא כתב לארוסתו וסיפר לה שהשמיד את כל רשימותיו, מכתביו וכתבי-היד שלו מארבע-עשרה השנים האחרונות. כחווה את העתיד הוסיף כי אין הוא רוצה להקל על מלאכתם של אלה שיבואו לכתוב את הביוגרפיה שלו. פרויד, שרוב חייו עברו עליו בחקר אותם סודות אינטימיים שאנשים מבקשים להסתירם מעצמם ומזולתם, הקפיד מאוד שלא לגלות את סודותיו הוא.

בעבודתו הקלינית היה פרויד אדיב וסבלן, כפי שפסיכואנליטיקאי חייב להיות. עם זאת, יחסו זה לא נבע מתקוות גדולות כלשהן שתלה במין האנושי, שאליו התייחס בסלידה ובריוח ולא דווקא באהבה.

מצאתי מעט מאוד שאפשר להגדירו כ"טוב" בבני-האדם בדרך כלל. לפי נסיוני, רובם זבל...

כך כתב באחד ממכתביו, כפי שצוטט בספרו פסיכואנליזה ואמונה.
אחד ממטופליו ציין כי ההתעניינות של פרויד היתה

באורח מוזר, מאוד בלתי אישית... הוא היה כה מרוכז במחקר שעשה, עד שאישיותו שלו מילאה רק תפקיד של מכשיר.

האנשים שהיו קרובים אליו העריצו אותו, לא רק בשל עומק הבנתו והיקף תרבותו, אלא גם בשל יושרו ואומץ ליבו. ייתכן שחסרה בו חמימות ספונטנית. במכתב אל יונג (2 בספטמבר 1907) כתב פרויד:

תמיד חשתי שיש משהו באישיותי, ברעיונותי ובאופן הדיבור שלי, שאנשים מוצאים אותו מוזר ודוחה, ואילו אליך נפתחים כל הלבבות. אם אדם בריא כמוך רואה עצמו כטיפוס היסטרי, לעצמי אוכל לקחת את תואר הטיפוס ה"כפייתי", וכל אחד מן השניים הללו מתקיים בתוך עולם סגור וחתום משל עצמו (מכתבי פרויד-יונג, עמ' 82).

יושרו של פרויד אילץ אותו לעשות שינויים קלים ויסודיים בהשקפותיו בכמה מקרים במשך חייו הארוכים; אך דומה שדבר זה קרה תמיד בעקבות מסקנות חדשות שהגיע אליהן בעצמו, ולא דווקא כהיענות לביקורתם של אחרים. כשהגיע פרויד למסקנה מסוימת, הוא היה חסר סובלנות ביחס לכל אי-הסכמה לדעתו, וקשיחותו בעניין זה גרמה לכך שרבים מעמיתיו ותלמידיו עזבו אותו – תופעה מצערת ביותר בהיסטוריה של הפסיכואנליזה. את הפרישות הללו ראה פרויד לא כמחלוקת אינטלקטואלית אלא כבגידה. ברור, הראשון מבין העובדים עימו שרחק ממנו, כתב לפּוֹל (Forel):

פרויד הוא אדם המחזיק בניסוחים מוחלטים, שאינם משאירים מקום למשהו אחר. זהו צורך נפשי, שלדעתי מוליך להכללות מוגזמות.

ברור צדק בשני הדברים. כשהיה מדובר בחולשות האנושיות, פרויד גילה סובלנות בלתי רגילה. דבר זה, שהביא להתייחסות נבונה יותר כלפי הנירוזה, הסטייה המינית ושאר הגילויים הרגשיים יוצאי הדופן, הוא מן הנכסים החשובים ביותר שהוריש פרויד לבאים אחריו. אך בימיה הראשונים של הפסיכואנליזה הוא לא היה יכול להניח לקרובים אליו לחלוק על מה שנראה בעיניו כמרכיב בסיסי ומוחלט בתורה חדשה זו לחקר הנפש שאותה הוא הביא לאוויר העולם; וזה גרם לא רק לחילוקי דעות עם ברור ופליס, אלא גם לפרישתם של אדלר, שטקל (Stekel), יונג, ראנק (Rank) ואחרים מבין חברי התנועה הפסיכואנליטית. דבריו של ברור על "הכללות מוגזמות" אף הם מבוססים היטב. פרויד היה הוגה-דעות נועז ומקורי, אבל תהליך הפסיכואנליזה שהוא המציא, שמטיבו היה סבוך וממושך, פירושו היה הסקת מסקנות על אופי האדם המתבססות על מדגם קטן מאוד של המין האנושי. מטופליו של פרויד נמנו בעיקר עם בני המעמד הגבוה, או המעמד הבינוני-הגבוה. בנוסף לכך, סוג המקרים שעליהם התבססה הפסיכואנליזה בראשית דרכה – התקפים חריפים של היסטריה היפוכית (ראו בחלק הפותח את הפרק הבא) אצל נשים – נדירים ביותר כיום. ההכללה המוגזמת היא פיתוי האורב לפתחם של כל ההוגים המקוריים, אשר בדרך כלל מתאבדים ברעיונותיהם ועל כן מגזימים בהערכתם. ייתכן מאוד שרעיונות חדשים ולא כל-כך מקובלים לא היו זוכים לאוזן קשבת לולא היו אבותיהם משוכנעים בהחלט בצדקתם. פרויד, לא זו בלבד שהיה בטוח כי גילה צדדים חדשים של האמת על בני-האדם – הוא גם ניחן בכוח כתיבה משכנע, וניסה לקדם פני כל ביקורת שקוראיו היו עלולים לעורר בהציגו את רעיונותיו. דרך זו פורקת מלכתחילה את נשקו של היריב. הוא ציפה לעוינות ולאי-אמון, ולא אחת התנסה בשני הדברים הללו. אך כשרונו הספרותי ושכנועו העצמי המוחלט בצדקתו העניקו לבסוף לפסיכואנליזה מעמד נכבד בכל העולם המערבי.

ויש סיבה נוספת להכללה המוגזמת, הנובעת לאו דווקא מהערכת-יתר של רעיונות חדשים, אלא מן הרצון או הצורך האופייניים להוגים בעלי אישיות כפייתית: כיוון שהמבנה הנפשי שלהם מבוסס על הצורך בסדר ובשליטה, הם נוטים לחפש שיטות מחשבה כוללניות, ושיטות שכאלו אף מושכות את ליבם. השיטות הללו מבטיחות הסברים כמעט שלמים של הקיום האנושי, ולפיכך הן אף משמשות מקור לתקווה לאדם היחיד: תהיה בידו היכולת לשלוט לא רק על טבעו אלא גם על המציאות החיצונית, באמצעות הבנתו זו החדשה. רבים מן הפילוסופים הגדולים ביותר, ובהם קאנט וויטגנשטיין (Wittgenstein), היו אנשים מסוג זה, שיצרו שיטות משלהם, לא ממש פתחו את עצמם לרעיונות של אחרים, ולעיתים אף לא היו מסוגלים לקרוא כתבים של פילוסופים אחרים ולהפיק מהם תועלת או הנאה.

פרויד טען שהוא איש-מדע, ובוודאי לא היה פילוסוף במובן הטכני של המלה, ואף לא היה לו עניין מיוחד בפילוסופיה, אם כי בצעירותו תירגם את ספרו של ג'ון סטיוארט מיל, The Subjection of Women (על

שיעבודן של הנשים). עם זאת, היה דמיון בינו ובין פילוסופים אחדים בכך שהוא היה בונה-שיטה. כבר בשלב מוקדם מאוד חרגה הפסיכואנליזה מן הגבולות הצרים של חדר הטיפול ופלשה אל תחומי האנתרופולוגיה, הסוציולוגיה, הדת, הספרות, האמנות והמיסטיקה. וגם אם לא הפכה בדיוק לשיטה פילוסופית, היא נעשתה לפחות להשקפת-עולם. התרחבות מופלאה זו, משיטה לטיפול בחולי עצבים ועד לדרך חדשה להתבוננות באופי האנושי, נבעה מצרכיו הנפשיים של מייסדה.

פרויד בז לדת וראה בה אשליה, ועם זאת היה זקוק לאיזו גישה שיטתית שתמצא משמעות בעולם. לשיטה זו שהמציא הוא קרא בשם מדע. אבל הפסיכואנליזה אינה – ומעולם לא יכלה להיות – מדע באותו מובן שבו הפיזיקה והכימיה הן מדעים. הדבר הוא כך מפני שהנחותיה של הפסיכואנליזה הן רטרופסקטיביות; הן תוצאה של בדיקות שנעשו, אלא שאי-אפשר לעשות בהן שימוש לצורכי חיזוי, וברובן הן אף בלתי ניתנות להוכחה במובן המקובל במדעים. עמדתו הדטרמיניסטית של פרויד, ועמידתו על כך שהפסיכואנליזה היא מדע, גרמו לירידת ערכן של תגליותיו בעיניהם של פילוסופים כמו קרל פופר (Popper) ושל אנשי-מדע כמו פיטר מדאוור (Medawar) ורבים אחרים, והתוצאה היתה שאנשים אלה ושכמותם לא הכירו בחשיבותה של הפסיכואנליזה כשיטה שלמה העומדת ברשות עצמה וכדרך להסתכלות בטבעו של האדם.

בספר קצר זה לא נוכל לסקור את כל הדברים שאותם כתב פרויד. בפרקים הבאים ייעשה ניסיון להעריך את התיאוריות החשובות ביותר שלו לאור הידע המודרני.